

BE REȚINUT

Aerul curat este necesar sănătății oamenilor.

El se păstrează prin diferite măsuri de protecție:

- aerisirea camerelor, culoarelor, locuințelor;
- creșterea plantelor în camere, balcoane, grădini;
- îngrijirea plantelor din parcuri;
- îngrijirea și oerotirea pădurilor.

Recrearea în aer curat, în vacanțe și la sfârșit de săptămână, contribuie la menținerea stării de sănătate a oamenilor.

SFATURI

- Fie vară, fie iarnă, este bine ca dimineața și înainte de culcare să aerisiți camera. În aer curat, somnul este odihnitor.
- În timpul îmbolnăvirilor de gripă, camera bine aerisită grăbește vindecarea.
- Clasa trebuie aerisită în fiecare recreație.
- În cameră este bine să se măture cu mătura umedă.

20. OMUL CUNOAȘTE ȘI STĂPÎNEȘTE NATURA

1. OMUL FOLOSEȘTE NATURA PENTRU VIAȚA LUI

Omul face parte din natură. Ca orice viețuitoare, el se naște, se hrănește, crește, se înmulțește și moare.

El are multe însușiri care ne arată că se înrudește cu animalele.

Omul se hrănește cu produse vegetale cât și animale. El întrebuințează pentru hrană: cereale, legume, fructe, carne, lapte, ouă, brânză etc. În alimentație, omul folosește și apă, sare etc. Toate acestea el le ia din natură.

Spre deosebire de toate animalele, omul are multe însușiri proprii, caracteristice numai lui. Prin *muncă*, *gîndire* și *vorbire*, omul se deosebește de toate celelalte viețuitoare.

Încă din timpurile îndepărtate omul a făcut observații asupra naturii înconjurătoare. La început, a cunoscut-o mai puțin și se temea de forțele ei. Mai târziu, pe măsură ce gîndirea lui s-a dezvoltat și a reușit să-și facă unelte, a cunoscut-o mai bine și a început s-o stăpînească (fig. 62).

O mare cucerire a omului a fost cunoașterea focului. Copacii care se aprindeau din cauza trăsnetului au putut servi la început ca sursă de foc pentru oameni. Ei au păstrat apoi focul și l-au folosit din ce în ce mai mult. Mai târziu, omul a învățat să producă focul, prin ciocnirea a două pietre (cremene) care produc scînteii.

Focul a fost folosit la prepararea hranei, în apărarea față de animalele sălbatice, precum și de frig. Astfel, omul a putut să se răspîndească în toate regiunile Pămîntului.

La început, omul a cules fructele găsite la întîmplare și a vînat animale pentru hrană.

Gîndirea l-a ajutat însă să înțeleagă foloasele pe care le-ar putea obține dacă ar cultiva el plantele și ar crește animalele

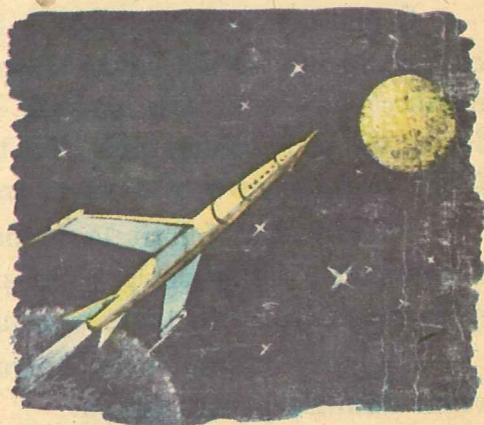
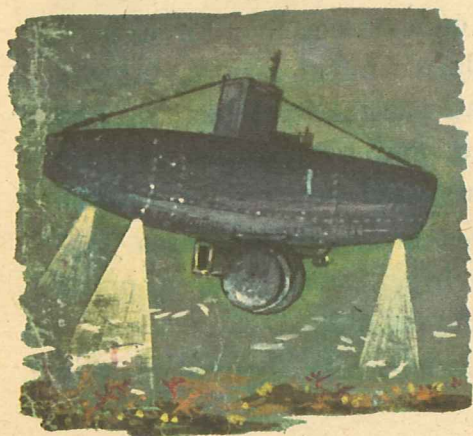
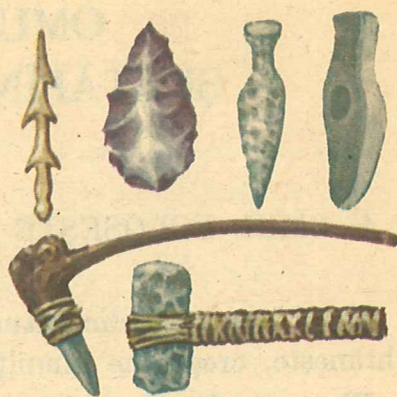

Fig. 62. Omul stăpânește și transformă natura.

S-a ajuns astfel la *cultivarea plantelor și domesticirea animalelor*. Cu timpul, îngrijindu-le și cunoscându-le mai bine însușirile, omul a obținut de la plante și animale tot mai multe produse.

De la plantele care aveau la început fructe mici, mai puțin gustoase, a obținut, cu timpul, fructe mari, gustoase, hrănitoare. De exemplu, de la merele mici, *ăcrișoare* ale mărului sălbatic s-a ajuns la merele Jonathan de astăzi, cu fructe roșii, parfumate. Din *sfecla sălbatică* cu rădăcini mici a obținut *sfecla* de zahăr cu rădăcină de 5—6 kg.

Tot așa, îmbunătățind mereu animalele pe care le-a îngrijit, a obținut rase de animale care dau producții mari de lapte, carne, ouă etc.

Cu mintea sa iscoditoare, cu forță sa creatoare, omul cunoaște tot mai mult natura înconjurătoare, ajunge să o cucerească, să o stăpânească din ce în ce mai mult și să o folosească pentru îmbunătățirea vieții lui.

2. OMUL STĂPÎNEȘTE NATURA

Omul a folosit la început lemnul și piatra, din care și-a făcut unelte de vînat, de muncă, arme de apărare (topoare, ciocane, plug de lemn etc.).

Mai târziu, el a folosit mineralele. Cu ajutorul focului, a prelucrat metalele, din care și-a făcut unelte de muncă și arme pentru vînat și apărare, mai bune și mai puternice.

Astăzi omul fabrică din metale mașini din cele mai perfecționate: locomotive, excavatoare, macarale, strunguri, automobile, avioane, rachete.

Omul cunoaște apa. La început a folosit-o pentru plutărit, la învîrtirea roților de mcară, pentru navigație. Din ce în ce mai mult omul folosește apa la irigații, pentru obținerea unor recolte mari. El a cunoscut și forța aburului și a inventat mașina cu aburi. Aceasta a contribuit mult la dezvoltarea industriei, forța mașinilor fiind mult mai mare decît forța fizică a omului. Forța aburului este folosită la locomotive, vapoare, războaie de țesut etc. Hidrocentralele transformă forța apei în energie electrică.